

Advies voor richtlijnen voor de
inhoud van het milieu-effectrapport
ontgrinding en (her)inrichting
in het gebied Stevensweert -
Ohé en Laak

22 februari 1990

254-70

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Advies

Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Ontgrinding en (her)inrichting in het gebied Stevensweert - Ohé en Laak / Commissie voor de Milieu-effectrapportage. - Utrecht : Commissie voor Milieu-effectrapportage

ISBN 90-5237-115-6

SISO 614.62 UDC [504.064.2:624.133](492*6107) + (492*6109)

Trefw.: milieu-effectrapportering ; Stevensweert / milieu-effectrapportering ; Ohé en Laak.

commissie voor de milieu-effectrapportage

Aan het College van Gedeputeerde
Staten van de Provincie Limburg
Postbus 5700
6202 MA Maastricht

uw kenmerk
BP 32611
onderwerp
Advies voor richtlijnen MER
Ontgrinding Stevolgebied

uw brief
12 december 1989

ons kenmerk
U220-90/CI/254-65
utrecht,
22 februari 1990

Geacht College,

Met bovengenoemde brief verzocht u de Commissie voor de milieu-effectrapportage advies uit te brengen over de richtlijnen voor de inhoud van het op te stellen milieu-effectrapport (MER) inzake de ontgrinding en (her)inrichting in het gebied Stevensweert - Ohé en Laak.

Overeenkomstig artikel 41n, eerste lid van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) aan. Voor de inhoud van het advies verwijs ik naar de samenvatting, waarin, in overeenstemming met de onderwerpen die volgens de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne tenminste in een MER zullen moeten worden behandeld, de belangrijkste punten uit het advies bijeengebracht zijn.

Verder wijs ik op het volgende:

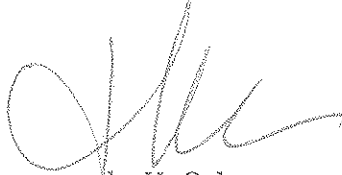
1. Naar aanleiding van de beschikking van de voorzitter van de Afdeling voor de Geschillen van bestuur van de Raad van State, op het verzoek van toepassing van artikel 107 van de Wet op de Raad van State in het geschil tussen Stevol B.V. en Gedeputeerde Staten van Limburg, inzake het wel of niet opstellen van een MER voor de ontgrinding van het Stevol-gebied, is Stevol B.V. alsnog ertoe overgegaan een m.e.r.-procedure te doorlopen voor de vergunningverlening.
Volgens artikel 41j, lid d van de Wabm moet in het MER de bestaande toestand van het milieu worden beschreven, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien noch die activiteit noch de alternatieven worden ondernomen. Dit wordt ook wel de beschrijving van het nul-alternatief genoemd en de autonome ontwikkeling.

- De initiatiefnemer geeft in zijn startnotitie aan dat het nul-alternatief zal worden beschreven als referentie, doch niet als reële optie zal worden beschouwd. Uit de inspraakreacties blijkt dat velen de mening zijn toegegaan dat de nul-optie als reël alternatief moet worden meegenomen. De Commissie geeft de Provincie, met het oog op de door haar zo nadrukkelijk gewenste duidelijkheid over en voortgang van de procedure, in overweging om haar standpunt in deze te bepalen. Dit mede ten behoeve van de initiatiefnemer.
2. De Commissie verwacht dat de ontgrinding van het Stevolgebied een grote ingreep zal zijn in het hydrologische systeem van dit gebied en dat de effecten zich zullen uitstrekken tot ver buiten het plangebied. De effecten zullen waarschijnlijk ook merkbaar zijn in België, onder andere in de bos- en natuurgebieden die zich net over de grens bevinden. In verband met deze internationale aspecten wijst de Commissie op de richtlijn van de Europese Gemeenschap inzake m.e.r. In het kader van deze regeling dient de Belgische overheid te worden geïnformeerd over het project en haar mogelijke gevolgen voor het milieu in het aan het Stevolgebied grenzende grondgebied in België.
 3. In het verslag van het verhandelde in de Vaste Commissie voor Verkeer en Waterstaat betreffende het voorstel in zake Ontgrondingsproject Stevol komt de vraag aan de orde of het Stevol-gebied in aanmerking komt als experimentgebied om geluidoverlast binnen grindwinningsgebieden terug te brengen.
Mede omdat de ontgrindingen in het Stevolgebied op geringe afstand van de bewoningskernen Ohé en Laak zullen plaatshebben, wordt in het onderhavige advies een aantal mitigerende maatregelen voorgesteld. De geluidemissies als gevolg van de winning en het breken van grind zullen immers ten minste moeten worden gereduceerd tot een niveau dat overeenkomt met de toegestane emissies volgens de Wet Geluidhinder. De genoemde maatregelen kunnen eventueel als onderdeel van het proefproject in beschouwing worden genomen.
 4. De Commissie wijst erop dat in het MER tot uitdrukking moet komen, dat voordat met de ontgrinding wordt begonnen duidelijk moet zijn op welke wijze het gebied na de winning zal worden ingericht, zodat al tijdens de werkzaamheden kan worden geanticipeerd op deze inrichting. Daarnaast acht zij het van belang dat vooraf duidelijkheid bestaat over de organisatiestructuur met betrekking tot de uitvoering van de inrichting en het beheer; welke instantie(s) zijn verantwoordelijk voor de herinrichting en het beheer van de plassen na beëindiging van de werkzaamheden, zodat is gewaarborgd dat de voorziene herinrichting van het Stevol-gebied ook zal worden uitgevoerd? In dit verband wil de Commissie wijzen op de rol die de bij de m.e.r. verplichte evaluatie-achteraf kan spelen bij het volgen van de feitelijke ontwikkelingen en de milieu-gevolgen daarvan. In het MER kan reeds een aanzet worden gemaakt voor het bij de vergunningverlening door bevoegd gezag vast te stellen evaluatieprogramma overeenkomstig de Wabm, art. 41ah, lid 2.

kenmerk : U220-90/C1/254-65

vervolgblad: 2

De Commissie heeft getracht met dit advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal ook gaarne vernemen op welke wijze u gebruik wilt maken van haar aanbevelingen.

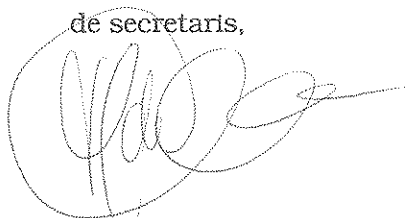
dr. H. Cohen,
voorzitter.

ADVIES VOOR RICHTLIJNEN VOOR DE INHOUD
VAN HET MILIEU-EFFECTRAPPORT
ONTGRINDING EN (HER)INRICHTING IN HET GEBIED
STEVENSWEERT - OHÉ EN LAAK

Advies op grond van artikel 41n, eerste lid, van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Regelen met betrekking tot milieu-effectrapportage) inzake de ontgrinding en (her)inrichting in het gebied Stevensweert - Ohé en Laak; uitgebracht aan het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Limburg door de Commissie voor de milieu-effectrapportage, namens deze,

de werkgroep milieu-effectrapportage ontgrinding en
(her)inrichting in het gebied Stevensweert - Ohé en Laak,

de secretaris,

ir. M.P.T. M. de Cleen

de voorzitter,

dr. H. Cohen

Utrecht, 22 februari 1990

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
1. INLEIDING	1
2. SAMENVATTING VAN HET ADVIES	3
3. VORM EN PRESENTATIE VAN HET MER	5
4. PROBLEEMSTELLING EN DOEL	5
5. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN REDELIJKERWIJS IN BESCHOUWING TE NEMEN ALTERNATIEVEN	7
5.1 Algemeen	7
5.2 De voorgenomen activiteit	7
5.3 Alternatieven	8
5.3.1 Algemeen	8
5.3.2 Locatie-aspecten	8
5.3.3 Uitvoeringsalternatieven	8
5.3.4 Herinrichtingsalternatieven	9
5.3.5 Nulalternatief	12
5.3.6 Het alternatief met de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu	12
6. EERDER GENOMEN EN TE NEMEN BESLUITEN	14
7. BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU EN AUTONOME ONTWIKKELING	15
7.1 Algemeen	15
7.2 Abiotische aspecten	16
7.3 Biotische aspecten (flora, vegetatie en fauna)	17
7.4 Geomorfologische aspecten	17
7.5 Archeologische en cultuurhistorische aspecten	17
7.6 Landschappelijke aspecten	18
7.7 Overige aspecten	18
7.8 Autonome ontwikkeling	18
8. BESCHRIJVING VAN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	19
8.1 Algemeen	19
8.2 Effectbeschrijving	20
8.2.1 Effectenoverzichten	20
8.2.2 Effecten per deel-activiteit	20
8.3 Afgraving van de bovengrond en diepte-ontgrinding	21
8.4 Sorteren, breken, zeven en wassen	25
8.5 Afvoer en opslag	26
8.6 Ontsluiting/infrastructuur	27
8.7 (Her)inrichting en secundaire gevolgen	27

9.	VERGELIJKING VAN DE GEVOLGEN VOOR HET HET MILIEU VAN DE VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN DE IN BESCHOUWING GENOMEN ALTERNATIEVEN	28
10.	LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE, EVALUATIE ACHTERAF	29
11.	SAMENVATTING VAN HET MER	30

BIJLAGEN

1. Openbare bekendmaking in de Staatscourant.
2. Brief van de provincie Limburg waarin de Commissie in gelegenheid wordt gesteld advies uit te brengen.
3. Samenstelling van de werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage.
4. Lijst van inspraakreacties.

1.

INLEIDING

STEVOL B.V., verder te noemen initiatiefnemer, heeft het voornemen in de gemeenten Stevensweert, Ohé en Laak en Echt binnen het zogeheten projectplangebied (Stevol-gebied) van ca. 280 ha, een gebied ter grootte van ca. 209 ha te ontgrinden ter verkrijging van grind voor de nationale behoefte. Na voltooiing van de ontgrinding zal door de initiatiefnemer het gebied worden heringericht. Afhankelijk van de eindbestemming zal dan volgens de startnotitie gedeeltelijke aanvulling van de ontstane plassen plaatsvinden. Deze door aanvulling verkregen gronden zullen compleet worden ingericht, waarbij de initiatiefnemer zal streven naar een meerwaarde voor de streek.

Voor de ontgrinding is een vergunning vereist op basis van artikel 3 van de Ontgrondingenwet. Op grond van het Besluit m.e.r., bijlage C, activiteit 16.1 is de besluitvorming over de vergunningverlening m.e.r.-plichtig, in gevallen waar het een winplaats betreft van 100 hectare of meer, tenzij er reeds een besluit tot aanwijzing van een winplaats is genomen. Er is, voor het in werking treden van de m.e.r.-plicht, een besluit genomen met betrekking tot de locatie. Daarvan is niet duidelijk of dit besluit kan worden beschouwd als "aanwijzing van een winplaats", als bedoeld in het Besluit m.e.r. Op dit moment is een beroepsprocedure gaande bij de Raad van State, waarin de vraag centraal staat of de ontgrinding m.e.r.-plichtig is op het niveau van de vergunningverlening. De initiatiefnemer is er, na een beschikking van de voorzitter van de Afdeling voor Geschillen van bestuur van de Raad van State, toe overgegaan om alvast een m.e.r.-procedure voor de vergunningverlening te doorlopen.

Met de openbare bekendmaking in de Staatscourant van 22 december 1989 (zie bijlage 1) is de procedure voor milieu-effectrapportage (m.e.r.) formeel van start gegaan. Per brief van 12 december 1989 verzocht het College van Gedeputeerde Staten van Limburg, verder te noemen bevoegd gezag, de Commissie voor de m.e.r. advies uit te brengen voor de richtlijnen voor de inhoud van het door de initiatiefnemer op te stellen milieu-effectrapport (MER).

Het onderhavige advies is opgesteld door een werkgroep uit de Commissie voor de m.e.r. De samenstelling van deze werkgroep is gegeven in bijlage 3.

De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt daarom verder 'de Commissie' genoemd.

Het doel van dit advies is de milieu-aspecten van de voorgenomen activiteit af te bakenen en de gewenste richtlijnen voor de inhoud van het MER aan te geven.

In de volgende hoofdstukken worden de belangrijkste vragen en aandachtspunten aangegeven, waarop het MER naar het oordeel van de Commissie ten behoeve van de besluitvorming zal moeten ingaan. Hierbij

is de volgorde van onderwerpen, die een MER op grond van artikel 41j van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm), aangehouden. De inspraakreacties, die via het bevoegd gezag zijn ontvangen (zie bijlage 4), zijn in dit advies voor de richtlijnen in beschouwing genomen, voor zover deze betrekking hebben op milieu-aspecten van de voorgenomen activiteit. Waar dit specifiek het geval is, wordt door middel van voetnoten naar de relevante reacties verwezen.

2. **SAMENVATTING VAN HET ADVIES**

Vorm en presentatie van het MER. Het MER moet goed leesbaar zijn. De milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en alternatieven zullen overzichtelijk en kernachtig moeten worden gepresenteerd. Achtergrondgegevens kunnen in bijlagen worden opgenomen.

Probleemstelling en doel. In het MER moet worden aangegeven welk doel de initiatiefnemer beoogt te bereiken met de voorgenomen activiteit. Uit het MER moet duidelijk worden op welke wijze rekening wordt gehouden met de verschillende beleidsuitgangspunten, op landelijk, regionaal en lokaal niveau, zowel wat betreft de uitvoering van de ontgrinding als de herinrichting van het ontgrinde gebied.

Voorgenomen activiteit en redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven. De voorgenomen activiteit is de keuze van de initiatiefnemer uit alternatieve mogelijkheden voor het bereiken van het doel. De voorgenomen activiteit bestaat uit een aantal deelactiviteiten. Varianten op deze deelactiviteiten kunnen worden gezien als bouwstenen, waarmee verschillende alternatieven kunnen worden samengesteld. In het MER zal, naast een beschrijving van de verschillende deelactiviteiten en varianten hierop, aandacht moeten worden besteed aan onder andere de volgende aspecten: situering en begrenzing van de plassen; werken en werkzaamheden in de uitvoeringsfase; aanduiding van het wintempo, tijdschema met aantal en soort werktuigen, fasering en beëindiging van de afgraving evenals mogelijkheden tot bijstelling; (fasering van) de herinrichting, bruto- en netto-omvang van de alternatieven; gebruik en beheer van de nieuwe bestemmingen.

Het nulalternatief (het niet doorgaan van het voornemen) moet in het MER worden beschreven. Zij dient in elk geval als referentiekader voor de vergelijking van de verschillende alternatieven. De Commissie geeft de Provincie, met het oog op de door haar zo nadrukkelijk gewenste duidelijkheid over en voortgang van de procedure, in overweging om haar standpunt te bepalen over de status van het nulalternatief. Indien de Provincie het nulalternatief als reële optie beschouwt, raadt de Commissie de Provincie aan om in dit MER locatiealternatieven en doelstellingsalternatieven op te nemen, waarvoor zij zelf de informatie aanlevert, daar van de initiatiefnemer redelijkerwijs niet kan worden verwacht dat hij deze alternatieven beschrijft.

Het alternatief met de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu moet in het MER worden opgenomen. Dit alternatief is die combinatie van uitvoerings- en herinrichtingsvarianten, die de vanuit milieu-oogpunt in brede zin belangrijke aspecten zoveel mogelijk ontziet, of zo mogelijk verbetert (meerwaarde). Hierbij dient ook het toekomstig gebruik en beheer te worden betrokken.

Eerder genomen en te nemen besluiten moeten in het MER worden beschreven. Tevens moet worden aangegeven welke openbaar gemaakte beleidsvoornemens beperkingen kunnen opleggen of randvoorwaarden stellen aan de betreffende besluiten waarvoor het MER wordt opgesteld. In verband met de internationale aspecten die de ontgrinding met zich mee kan brengen, vooral aangaande de hydrologische effecten en vervolgeffecten, wijst de Commissie op de richtlijn van de Europese Gemeenschap inzake m.e.r.

De **bestaande toestand van het milieu** waarbij inbegrepen de te verwachten ontwikkeling van dat milieu moet in het MER worden beschreven voor zover dit van belang is voor de te verwachten gevolgen van de voorgenomen activiteiten. Er moet aandacht worden besteed aan abiotische aspecten, biotische aspecten, geomorfologische aspecten, archeologische en cultuurhistorische aspecten en landschappelijke aspecten. Als studiegebied kan wordt aangemerkt de winlocatie met directe omgeving en de aangrenzende gebieden die door de voorgenomen activiteit of de alternatieven worden beïnvloed.

Bij de **beschrijving van de gevolgen voor het milieu** van de voorgenomen activiteit dienen met behulp van een effectenmatrix per deelactiviteit (afgraving van de bovengrond en diepte-ontgrinding, sorteren, breken, zeven en wassen, afvoer en opslag, ontsluiting/infrastructuur en herinrichting en volgactiviteiten) de effecten te worden bepaald en beschreven van de activiteit en alternatieven op o.a.: (geo)hydrologische gesteldheid (grond- en oppervlaktewater, kwaliteit en kwantiteit); bodemkundige gesteldheid, geomorfologische gesteldheid; vegetatie en fauna; landschap; cultuurhistorische en archeologische kenmerken; geluid; landbouw en overige relevante aspecten..

Een **vergelijking van de gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van elk van de in beschouwing genomen alternatieven** met de (autonome) ontwikkeling van het milieu moet in het MER worden opgenomen. Hierbij dienen ook de normen en streefwaarden van het milieubeleid te worden beschouwd.

Een **overzicht van leemten in kennis en informatie** die na de analyses van de milieu-effecten zijn blijven bestaan en die tot onvolledigheid leiden, moeten in het MER worden opgesomd, alsmede de redenen waarom deze leemten zijn blijven bestaan. Informatie die essentieel is voor het te nemen besluit mag niet ontbreken. De vastgestelde leemten kunnen worden gezien als onderwerpen van voortgaande studie en worden betrokken bij een in een later stadium door bevoegd gezag op te stellen evaluatieprogramma van de werkelijk optredende gevolgen voor het milieu.

In de **samenvatting van het MER** zullen de hoofdpunten moeten worden gepresenteerd.

3. VORM EN PRESENTATIE VAN HET MER

In verband hiermee beveelt de Commissie het volgende aan:

- Het MER kan worden gepresenteerd als afzonderlijk document, maar het kan ook met de vergunningaanvraag worden gecombineerd tot één document. In het laatste geval zal het MER wel afzonderlijk herkenbaar moeten zijn.
- Het is wenselijk het MER beknopt van opzet te houden en de inhoud te beperken tot die informatie die relevant is voor het te nemen besluit.
- De milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en van de alternatieven moeten overzichtelijk worden weergegeven. Daarbij dienen te sterke vereenvoudigingen enerzijds en slechts voor ingewijden toegankelijke vaktaal anderzijds, te worden vermeden.
- In het MER moet ook worden ingegaan op vragen over het project, zoals die uit de inspraak naar voren zijn gekomen.
- Indien wordt afgeweken van de richtlijnen, dient daarvoor een duidelijke motivering te worden gegeven.
- Het verdient aanbeveling om achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) in bijlagen op te nemen.
- Een verklarende begrippenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bevorderen de leesbaarheid van het MER.

4. PROBLEEMSTELLING EN DOEL

Artikel 41j, lid 1, onder a van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

De provincie Limburg heeft in 1981 ingestemd met de reservering van een gebied van 200 à 300 ha dat, in aanvulling op de in de Structuurvisie voor het grindwinningsgebied in de Provincie Limburg aangewezen gebieden, als overloop naar de grindwinning op langere termijn dienst zou kunnen doen. Het Stevol-gebied is volgens de startnotitie (blz 4) vervolgens als aanvullend grindwinningsgebied aangewezen en daarna indicatief als reservegrindwinningsgebied in het streekplan Noord- en Midden-Limburg opgenomen onder vermelding dat het gebied is bedoeld als buffer en overloop naar de lange termijn, indien tot 1989 niet voldoende grindgebieden beschikbaar zijn. In het MER moet worden vermeld binnen welk beleidskader het Stevolgebied is aangewezen tot buffervoorziening en in hoeverre dit beleidskader nog als geldig is te beschouwen. Wat zijn de verwachtingen ten aanzien van het landelijk beleid inzake de grindwinning en welke consequenties kunnen hieruit voortvloeien voor het project Stevol?

Behalve dat er een ontgrondingsvergunning moet worden afgegeven voor de exploitatie van het Stevol-gebied, zullen ook de bestemmingsplannen van de betrokken gemeenten moeten worden gewijzigd. In het MER moet, met het oog op een evenwichtige en realiseerbare herinrichting, worden aangegeven in hoeverre de voorgestelde herinrichtingsalternatieven aansluiten op het door de verschillende gemeenten voorgestane ruimtelijke beleid. Tevens moeten de uitgangspunten van de Provincie met betrekking tot de herinrichting van het gebied, in deze beschrijving worden betrokken.

De realisatie van de herinrichting en het gebruik en beheer van het heringerichte gebied is afhankelijk van de bestuurlijke organisatie. Het MER zal dan ook inzicht moeten geven in de wijze waarop het toekomstig beheer zal gaan plaatsvinden en welke instantie(s) de verantwoordelijkheid zullen hebben voor de uiteindelijke invulling van de voorgestane herinrichting van het gebied. Wat is de economische haalbaarheid van de inrichtingsvarianten?

In bijlage 3 van de nota ontgrondingsproject Stevol, E-234, no.1. zijn de exploitatiegegevens opgenomen, zoals de te winnen delfstoffen, de diepte van de ontgroning, de jaarlijkse grindproductie van Stevol en de vermoedelijke exploitatieduur. In het MER moet worden aangegeven waarop deze gegevens zijn gebaseerd.

Bij de exploitatie-gegevens onder punt 2. staat vermeld dat afvoer van zand alleen toelaatbaar is, indien de grondbalans ten behoeve van de inrichting sluitend is en blijft. In het MER zal deze grondbalans moeten worden uitgewerkt, moet worden aangegeven of deze uitspraak bindend is en moet worden aangegeven in hoeverre zand (of ander materiaal om de plassen aan te vullen) moet worden aangevoerd. Daarnaast zal uit het MER moeten blijken op welke wijze de initiatiefnemer denkt de voorgestane jaarlijkse winproductie te verwezenlijken.

5. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN REDELIJKERWIJS IN BESCHOUWING TE NEMEN ALTERNATIEVEN

Artikel 41j, lid 1, onder b van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen".

5.1 Algemeen

In het MER moeten de voorgenomen activiteit en de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven worden beschreven en uitgewerkt. De initiatiefnemer kan in het MER al een voorkeur uitspreken voor één van deze alternatieven, het "voorkeursalternatief". Daarnaast is het ook mogelijk dat het MER volstaat met de presentatie van een aantal gelijkwaardige alternatieven. De keuze uit één van deze alternatieve oplossingen wordt in ieder geval gemaakt in de vergunningaanvraag die te zamen met het MER zal worden ingediend bij het bevoegd gezag.

5.2 De voorgenomen activiteit

De voorgenomen activiteit is de keuze van de initiatiefnemer uit alternatieve mogelijkheden voor het bereiken van het doel. Deze activiteit is opgebouwd uit een aantal deelactiviteiten:

- a. afgraving van de bovengrond;
- b. winnen van zand en grind met behulp van een baggermolen, c.q. een diepgrijper of een zuiger en afvoer van het gewonnen materiaal per schip;
- c. sorteren, zeven, breken en wassen van het grind en zand, waarbij onder andere gebruik zal worden gemaakt van een grindbreker;
- d. afvoer (per schip) en (tijdelijke) opslag van een deel van de bovengrond;
- e. doorbreking en vervanging van infrastructurele voorzieningen, mede ten behoeve van de ontsluiting;
- f. herinrichting van het hele gebied.

Het MER zal een beschrijving van deze deelactiviteiten moeten bevatten en zal ook aan de volgende aspecten aandacht moeten besteden:

- het maken van een ontwerp-inrichtingsplan met waterdiepten, vorm van het wateroppervlak, aanduiding van ligging, omvang en aard van de landbouwzone en/of van de zone met mogelijkheden voor natuurontwikkeling en/of zone voor recreatie;
- de werken en werkzaamheden in de uitvoeringsfase zoals de waterbeheersing, natte en droge ontsluiting, afgraving van de kleilaag, e.d.;
- aanduiding van het wintempo, tijdschema met aantal en soort werk-

tuigen, fasering en beëindiging van de afgraving evenals mogelijkheden tot bijstelling met een afweging van de kansen dat bijstelling nodig is.

- fasering van herinrichtingsmogelijkheden tijdens en na de grindwinningen.
- de bruto- en netto-omvang van de alternatieven, onderverdeeld naar gedeelte bestaande uit water, en gedeelte bestaande uit land (dit heeft betrekking op de begrenzingen van de ontgrindingsplassen en daarmee met de aanwezige hoeveelheid grind en eveneens op de herinrichting).
- het gebruik en beheer van de nieuwe bestemmingen; wie is verantwoordelijk voor een juiste afwerking en het beheer van de plas en de nieuw verkregen natuur-, en/of landbouwgebieden; wat is de financiële haalbaarheid van de alternatieven, en op welke wijze denkt men deze plannen te realiseren?

5.3 Alternatieven

5.3.1. Algemeen

De keuze van de te beschrijven alternatieven en varianten moet in het MER zorgvuldig worden gemotiveerd; zij moeten duidelijk aan het doel van de activiteit worden gerelateerd. De alternatieven zullen wat betreft diepgang, detaillering en abstractieniveau vergelijkbaar worden beschreven en uitgewerkt.

Het is mogelijk bepaalde varianten of combinaties daarvan als alternatieven aan te merken.

5.3.2 Locatie-aspecten

Zoals in de startnotitie op pag. 4 en 5 staat beschreven, heeft de Werkgroep Nieuwe Grindwinningsgebieden een locatiestudie gedaan naar een mogelijk buffergebied als overloop naar de grindwinning op lange termijn. Op grond van deze studie is geadviseerd om het Stevol-gebied als aanvullend grindwinningsgebied aan te wijzen.

In het MER moet worden beschreven welke overwegingen hebben geleid tot de keuze van het Stevolgebied als winlocatie. Deze informatie zou door de Provincie moeten worden aangedragen. Bij deze beschrijving gaat het in eerste instantie om de milieu-aspecten. (Zie ook 5.3.5).

Relevante locatie-alternatieven kunnen mogelijkerwijs binnen het plangebied worden gezocht en zouden dan betrekking moeten hebben op de exacte begrenzing van het te ontgrinden gebied en op de ligging en inpassing van de plassen en het tussengebied.

5.3.3 Uitvoeringsalternatieven

Uitvoeringsalternatieven/-varianten dienen in het MER nader te worden uitgewerkt. Varianten op de in 5.2 vermelde deelactiviteiten kunnen

worden gezien als bouwstenen, waarmee verschillende alternatieven kunnen worden samengesteld.

Bij de uitwerking van de alternatieven moet worden bedacht dat de "inrichting" van de locatie ten behoeve van de ontgrinding niet enkel wordt bepaald door de gebiedskenmerken, maar ook in hoge mate door de wijze van uitvoering. Deze uitvoeringswijze wordt op haar beurt weer sterk bepaald door inrichtingseisen die voortvloeien uit de aard van de eindbestemming.

De volgende aspecten dienen voor de bovengenoemde bouwstenen te worden uitgewerkt:

- de begrenzing, vorm, diepte en omvang van de ontgrindingsplassen;
- met betrekking tot het afgraven van de bovenlaag:
 - * hoeveelheid, aard en samenstelling van de te ontgraven grond;
 - * wijze van ontgraving (droog/nat), steilte van de onderwatertaluds e.d.;
 - * wijze en plaats van (tijdelijke) opslag;
 - * hoeveelheden die worden gedeponeerd, afgevoerd, teruggestort of voor herinrichting gebruikt;
- met betrekking tot de ontgrinding:
 - * wijze van afgraven, steilte onderwatertaluds;
 - * hoeveelheid, aard en samenstelling van het materiaal;
 - * wijze van zeven, breken, wassen, laden, e.d., met een schatting van de geluidproductie;
 - * opslag, afvoer (wijze van transport, bestemming);
- de locatie en beschrijving van de sorteer- en zeefinrichtingen en breekinstallaties;
- wijze van transport van alle materialen en materieel in het studiegebied;
- ontsluiting van de ontgrindingsplassen en aansluiting van de ontgrindingsplassen aan het vaarwater, zowel tijdelijk als permanent (indien relevant);
- maatregelen om grondwaterstandswijzigingen in de omgeving zo veel mogelijk te beperken. Maatregelen om geluid- en stofemissie naar de omgeving te reduceren en verkeersoverlast tegen te gaan. Hiervoor komen onder andere de volgende mogelijkheden in aanmerking:
 - * (plaatselijke) afschermingen en geluidwallen;
 - * afscherming van/of voorzieningen aan de mobiele geluidsbronnen;
 - * het treffen van organisatorische maatregelen bij het inzetten van apparatuur;
 - * ontsluiting buiten bewoningskernen om;
 - * afdekking van de taluds onder water c.q. schermen;
 - * ontgravingsvolgorde.
- fasering van de ontgrinding en mogelijkheden om in deze fase de eindbestemming geheel of gedeeltelijk te realiseren.

5.3.4 Herinrichtingsalternatieven

Door de initiatiefnemer zijn in de startnotitie twee herinrichtingsalternatieven genoemd, waarbij geen voorkeur is uitgesproken;

- het *landbouwalternatief*: hoofdfunctie landbouw in het geheel aangevulde tussengebied, recreatie voor de oostelijke plas en natuur voor de westelijke plas
- het *natuuralternatief*: hoofdfunctie natuur in de oostelijke en westelijke plas, en landbouw en natuur in het tussengebied.

Deze alternatieven zullen in het MER moeten worden uitgewerkt. Hierbij dient ook globaal te worden aangegeven waarom het zogeheten recreatiealternatief niet in de beschouwingen zal worden meegenomen ¹.

De herinrichting bestrijkt een aantal fasen, de aanleg/inrichtingsfase, het beheer en het gebruik van de nieuwe bestemming, die gedeeltelijk samenvallen met de uitvoering van de ontgrinding.

In het MER moet worden aangegeven op welke wijze het principe "werk met werk maken" wordt toegepast.

Op welke wijze is gewaarborgd dat de voorziene herinrichting van het Stevolgebied ook zal worden uitgevoerd? Het gaat hierbij om de instanties die hiervoor zorg dragen, de wijze van financiering en de instanties die voor het beheer verantwoordelijk zijn.

Indien in het plan naast elkaar verschillende functies zijn opgenomen (natuur, landbouw, recreatie) dient te worden aangegeven hoe dit in technische en bestuurlijke zin gerealiseerd zal worden en wie daarvoor verantwoordelijkheid draagt. Sluit de voorgenomen structuur en eigendomssituatie aan bij die van de bestaande ontgrindingsprojecten?

In het MER moet tevens worden vermeld wat de onderlinge beïnvloeding van de verschillende functies binnen het plangebied is en moet worden nagegaan in hoeverre (strijdige) functies kunnen samengaan. ²

Voor de aard van de natuurontwikkeling na herinrichting zijn vorm, ligging, diepte, oppervlakte en profilering/hellingshoek/oriëntatie van de verschillende biotopen (diep water, ondiep water, begroeide oevers met grasland, riet/ruigte, bos en eventuele steilranden) van essentieel belang. Het herinrichtingsplan dient hiervan aan de hand van kaarten en dwarsprofielen een kwalitatieve en kwantitatieve beschrijving te geven. Hierbij dient ook te worden aangegeven hoe de Geleenbeek en de Oude Maas in deze herinrichting ³passen, mede in verband met de afvoer van het sterk verontreinigde water.

Bovenstaande geldt tevens voor:

- de aard van de te gebruiken materialen (grondsoort, voedselrijkdom, e.d.);
- In het geval van het aanbrengen van gebiedsvreemd materiaal: wat zijn de effecten op de ontwikkeling van vegetatie?

1 Het ligt duidelijk in de bedoeling om de recreatie zeer beperkt te houden. De Commissie meent er nu op te moeten wijzen dat veranderingen in deze richting niet zonder (nieuwe) m.e.r. kunnen worden gemaakt. (Zie ook inspraakreactie 15, bijlage 4).

2 Zie ook inspraakreacties 6 en 26, bijlage 4.

3 Zie ook inspraakreacties 4, 7, 9, 11, 12 en 15, bijlage 4.

- de aard van de eindbestemming en de situering en omvang van de verschillende structuren zoals landbouwzones, eilandjes in de plas, recreatiezones, parkeervoorzieningen, e.d.;
- Ligging van deze structuren ten opzichte van bewoningskernen, natuurgebieden, e.d.;
- Benodigde infrastructuur ten behoeve van de ontsluiting van de nieuwe bestemming;
- Inpassingsmogelijkheden in de bestaande landschapsstructuur.

In de startnotitie (blz. 13) staat vermeld dat afhankelijk van de technische en financiële mogelijkheden gedeeltelijke aanvulling van de ontstane plassen plaatsvindt, waarbij zand van onder het grindpakket en dekgrond wordt gebruikt.

- Wat zijn de technische en financiële mogelijkheden voor aanvulling met zand van onder het grindpakket en dekgrond?
- Op welke wijze en wanneer vindt de opvulling plaats?;
- Is er voldoende zand dat onder het grindpakket vandaan komt en dekgrond beschikbaar om de plassen te kunnen aanvullen (voor gebruik als landbouwgrond)? In geval materiaal van elders moet worden gebruikt:
 - * Welk materiaal wordt voor de opvulling gebruikt;
 - * Welke hoeveelheden zijn vereist;
 - * Wat is de herkomst van dit opvulmateriaal?
 - * Op welke wijze vindt aanvoer van het materiaal plaats?
- Voldoet het aanvulmateriaal aan de bodemkwaliteitseisen ex Wet bodembescherming?⁴
- Wat is de verwachte agrarische gebruikswaarde van de gronden?⁵

Rekening houdend met onzekerheden als zetting, hoeveelheid en aard van beschikbare materialen en dergelijke, dient te worden aangegeven met welke nauwkeurigheid het herinrichtingsplan zal worden uitgevoerd.

Indien de beoogde natuurontwikkeling afhankelijk is van het gevoerde beheer na inrichting dient te worden aangegeven wie voor dat beheer verantwoordelijk zal zijn.

Te verwachten versturende invloeden (zoals fiets- en wandelpaden in gebieden met natuurfunctie) en de mogelijkheden tot voorkómen van verstoring, dienen in het herinrichtingsplan te worden beschreven.

4 Zie ook inspraakreactie 6, bijlage 4.

5 Zie ook inspraakreactie 3, bijlage 4.

5.3.5 Nulalternatief

Het nulalternatief, dat wil zeggen het niet doorgaan van de voorgenomen activiteit, dient altijd in het MER te worden beschouwd. Zij dient in elk geval als referentiekader voor de vergelijking van de verschillende alternatieven.

In haar schrijven van 10 oktober 1989 zegt het College van Gedeputeerde Staten dat in het MER het nulalternatief zal worden meegenomen.

De Commissie geeft de Provincie, met het oog op de door haar zo nadrukkelijk gewenste duidelijkheid over en voortgang van de procedure, in overweging om haar standpunt in deze te bepalen. Dit mede ten behoeve van de initiatiefnemer.

Indien het nulalternatief door de Provincie als reëel alternatief zal worden beschouwd, dienen, behalve de nulvariant, locatievarianten en doelstellingsvarianten in het MER in beschouwing te worden genomen.

Als locatie-alternatieven kunnen worden beschouwd die locaties die reeds in eerder stadium in beschouwing zijn geweest bij het onderzoek naar locaties die als bufferfunctie zouden kunnen fungeren tot 1989 en locaties die voldoende grind opleveren om te kunnen voorzien in de in de nota *Gegrond Ontgronden* (1989) genoemde behoefte aan 70 miljoen ton grind.

Als doelstellingsalternatieven kan worden ingegaan op de mogelijkheden om grind te winnen in de Noordzee, grind uit het buitenland te exporteren, grind te winnen in de bovenlopen van de noordelijk gelegen rivieren en "kunstgrind" te vervaardigen uit bijvoorbeeld vlieg-as.

Van de initiatiefnemer kan niet redelijkerwijs worden verwacht dat hij bovengenoemde alternatieven in dit MER opneemt. Indien de Provincie het nul-alternatief als reëel alternatief in beschouwing wil nemen, zal zij zelf de taak op zich moeten nemen om de locatie- en doelstellingsalternatieven als onderdeel van dit MER te beschrijven.

5.3.6 Het alternatief met de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu

Artikel 41j, lid 3 van de Wabm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast."

Dit zogeheten meest milieuvriendelijke alternatief moet in ieder geval in het MER worden beschreven. Dit alternatief is een combinatie van uitvoerings- en herinrichtingsvarianten, die de vanuit milieuoogpunt in brede zin belangrijke aspecten zoveel mogelijk ontziet, of

6 Zie ook inspraakreacties 4, 5, 10, 11, 12 en 15, bijlage 4.

